

Една от най-интересните от досега откритите антични вили в околността на Сердика се е намирала в землището на Филиповци, вляво от пътя за Банкя, недалеч от най-голямата надгробна могила, запазена в този район.

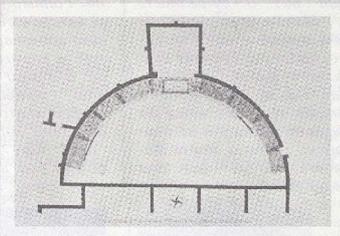
Никой не е подозирал, че само на около 50 см под повърхността на равното обработвано поле лежат великолепните многоцветни мозайки на тази villa rustica /селска вила/, загинала преди столетия. Докато през един ноемврийски ден при заравняне на силаж машината не оголи техните плетеници, квадрати, ромбове. Разкопките се извършиха в течение на две археологически кампании.

Вилата е била голяма, с пръснати сгради. Някои от тях са напълно разрушени, само слаби следи в пръстта подсказват мястото, където са се намирали. Най-значителната сграда е обширният дом край реката, отворен към брега ѝ, а на противоположната си страна - с необикновено красиве полукръгъл вътрешен двор, ограден с покрита колонада. Външната ѝ стена е плътна и представлява полукръг с диаметър 40 м. Тя предпазва двора от хладните северни ветрове, а самите колони са подредени също в полукръг около открития двор, като носят едноскатния покрив. Така се е получавало защитено със стена и покрив пространство, отворено към вътрешния двор. То е широко 2,5 м и е било предназначено за разходка на въздух, но под защитата на покрива в горещи или в дъждовни дни. В средната част малък правоъгълен басейн разделя полукръга на две. Зад басейна има стая - великолепно място за отмора, освежавано от водата на piscinата.

Към удобствата на това място е прибавена и красотата на многоцветна подова мозайка, която е покривала по цялото протежение пространството на колонадата, а вероятно и самата стая.

ОТКРИТО. ЗАПАЗЕНО. НЕДОСТЪПНО

МАГДАЛИНА
СТАНЧЕВА

КОЛОНАДАТА С МОЗАЙКИ ОТ ФИЛИПОВЦИ

Мозайката е многоцветна. За кубчетата са употребени естествени камъни - мрамор и пясъчници, а на някои места за червения цвят са употребени керамични късчета. Кубчетата са квадратни със страна 1-2 см. Използвани са седем цвята: бяло, жълто, два тона сиво-синьо, червено, виолетово и розово. Това богатство от тонове е дало големи възможности на майсторите.

Цялата подова настилка е разделена на десет клима, оградени с широки ленти с повтарящи се мотиви. Но самите клими са различни по композиция и орнаменти.

Четири от разположените от двете страни на piscinата клими са правоъгълни и доста големи - ширината е 2,5 м, а дължината - 4 до 5,5 м. По един малък клим е разположен непосредствено до piscinата /2 м на 1,5 м/.

Тъй като цялата композиция трябва да образува полукръг, между правоъгълните клими има по един удължен трапец. Той има и друга роля - изпълнен е в два цвята, на него са представени вази с интересни форми и така се създават малко по-неутрални по колорит паузи между пьстротата и орнаменталното изобилие на

два съседни клима.

Осемте големи клима са запълнени изцяло с геометрични орнаменти в сложни комбинации. Интересно е, че се чувствувва различен вкус и стил в двете половинки на полукръга - сякаш двама различни майстори са работили.

В тази мозайка е използван почти целият богат репертоар от мотиви на мозаичното изкуство от III и IV век, когато то особено разцъфтява в нашите земи и в самата Сердика. Композиции от осмоъгълници, квадрати, ромбове и триъгълници, запълнени с кръгове, розети, "соломонов възел", шахмат и още много други находчиви съчетания създават пищна пьстрота с многоцветната игра на линии и форми в тях. Гирлянди, плетеници, вълнообразни ленти ги опасват и разделят на по-малки групи.

А двата малки клима край piscinата са съдържали морски сцени. И в двата плуват кораби, а край тях играят делфини и риби. На едното пано се вижда пристанище с крепост. Отбелязана е дори портата. Мозаична рамка с малки риби обикаля piscinата.

Но чудесата на тази великолепна колонада не свършват с мозайката.

При разкопаването на piscinата в нея се намериха заровени три мраморни херми. Всяка от тях има по два портретни мъжки образа. Интересно е, че лицата им си приличат по някои черти, но явно показват различни личности, с индивидуални характеристики. Хермите са били поставени навярно край piscinата. Твърде е възможно те да изобразяват роднини, може би предци на собственика или мъжете от тази фамилия.

Разбира се, мозаичният под беше сериозно засегнат от времето. На много места неговата подложка бе поддала и причинила пукнатини. Другаде части от климните бяха изтрети и изронени. Най-сетне и строителните, и стопанските дейности на тогавашното ТКЗС бяха засегнали някои части.

След разкопките Музеят за история на София положи големи усилия да отстои запазването на това място на колонадата. Потърсено бе съдействието на строителите на пътища. Бяхме убедени, че колонадата може да се включи в интересен крайпътен обект, където пътуващите към Банкя биха намирили удоволствието да се запознаят с древния паметник. Но това бе счтено за нецелесъобразно и се наложи изваждането на мозайката.

Тази сложна операция бе извършена от покойния художник-консерватор Карло Йорданов. Извадените на фрагменти мозайки се съхраняват в Музея за история на София.

По-късно предложихме колонадата с мозайката да се постави в някоя от софийските паркове, като се защити по подходящ начин. Но и това все още не е осъществено. Нима наистина нито един парк в София няма нужда от такава великолепна украса? Вярно е, че по най-добрите правила тази колонада би трябвало да се възстанови в някакъв бъдещ - и то голям - музей на София. Далечна, за съжаление, е такава перспектива.